

Słototwórstwo i wyrazy złożone

wyraz podstawowy, formant, rodzina wyrazów, złożenia, zrosty, zestawienia

opracowanie: Mateusz Będkowski · niekazmuliczyc.pl

KLUCZ NAUCZYCIELA

Grupa A

Suma: 12 pkt

Czas: 15 min

5 zadań · 12 punktów · 15 minut · bez słownika · pisz czytelnie · w zadaniach otwartych licz się poprawna forma i pisownia.

Zadanie 1. (0–4)

OTWARTE

Podaj wyraz podstawowy i formant wyrazu pochodnego.

1. leśny — wyraz podstawowy: _____, formant: _____
2. rowerzysta — wyraz podstawowy: _____, formant: _____
3. malarz — wyraz podstawowy: _____, formant: _____
4. piekarz — wyraz podstawowy: _____, formant: _____

Odpowiedź: 1. las, -ny (przyrostek); 2. rower, -ysta (przyrostek); 3. malować, -arz (przyrostek); 4. piec, -arz (przyrostek)**Rozwiązanie:** Wyraz pochodny = temat słototwórczy + formant. Formant przed tematem to przedrostek (prze-pisać), po temacie — przyrostek (dom-ek). W temacie mogą zachodzić oboczności (piec — piekarz, las — leśny).**Punktacja:**

1. **1 pkt** — „leśny” (wyraz podstawowy i formant)
2. **1 pkt** — „rowerzysta” (wyraz podstawowy i formant)
3. **1 pkt** — „malarz” (wyraz podstawowy i formant)
4. **1 pkt** — „piekarz” (wyraz podstawowy i formant)

Zadanie 2. (0–1)

ZAMKNIĘTE

Który wyraz NIE należy do rodziny wyrazu „las”?

- A. leśny B. leśniczy **C. laska** D. lasek

Odpowiedź: **C****Rozwiązanie:** laska ma inny rdzeń — jest tylko podobny w brzmieniu.

Błędne odpowiedzi: pozostałe wyrazy mają wspólny rdzeń z wyrazem podstawowym (czasem z obocznością).

Punktacja: **1 pkt** — poprawna odpowiedź.

Zadanie 3. (0–1)

ZAMKNIĘTE

Który wyraz jest złożeniem?

- A. Morskie Oko B. kolej linowa **C. językoznawca** D. Białystok

Odpowiedź: **C****Rozwiązanie:** językoznawca to złożenie. Złożenie ma łącznik (dług-o-pis), zrost to wyrazy zrosnięte bez zmian (dobranoc), zestawienie — osobne wyrazy o jednym znaczeniu (wieczne pióro).

Błędne odpowiedzi: pozostałe przykłady to inne rodzaje wyrazów złożonych.

Punktacja: **1 pkt** — poprawna odpowiedź.

Zakreśl rodzaj wyrazu złożonego.

1. listonosz — **złożenie / zrost / zestawienie**
2. Morskie Oko — **złożenie / zrost / zestawienie**
3. Białystok — **złożenie / zrost / zestawienie**
4. dobranoc — **złożenie / zrost / zestawienie**

Odpowiedź: 1. złożenie; 2. zestawienie; 3. zrost; 4. zrost

Rozwiązanie: Złożenie: dwa tematy + łącznik o, i, y (gwiazd-o-zbiór). Zrost: wyrazy zrośnięte bez łącznika (Wielka-noc). Zestawienie: kilka osobnych wyrazów (maszyna do szycia).

Punktacja:

1. **1 pkt** — podpunkt 1
2. **1 pkt** — podpunkt 2
3. **1 pkt** — podpunkt 3
4. **1 pkt** — podpunkt 4

Utwórz wyraz pochodny wskazanego rodzaju.

1. zdrobnienie od wyrazu „noga”: _____
2. zdrobnienie od wyrazu „ręka”: _____

Odpowiedź: 1. np. nóżka; 2. np. rączka

Rozwiązanie: Do tematu wyrazu podstawowego dodaj formant: -ak, -ca (wykonawca), -ek, -ka (zdrobnienie), -owy, -ski (przymiotnik), -arnia (miejsce), -ka (nazwa żeńska). Uznaj każdy poprawny wyraz.

Punktacja:

1. **1 pkt** — podpunkt 1
2. **1 pkt** — podpunkt 2

Zasady przyznawania punktów

- Zadania zamknięte: 1 pkt za poprawną odpowiedź; 0 pkt za błędną, za brak odpowiedzi albo za wskazanie więcej niż jednej odpowiedzi.
- Zadania otwarte i z lukami: punkty według kryteriów podanych przy zadaniu. Każdy poprawny sposób rozwiązania jest akceptowany, także inny niż w kluczu.
- Przy poprawnej metodzie i błędzie rachunkowym uczeń traci tylko punkt za wynik końcowy; sam wynik bez wymaganego zapisu obliczeń daje najwyżej punkt za odpowiedź, jeśli kryteria tak stanowią.

Proponowana skala ocen (12 pkt)

12–11 pkt: bardzo dobry · 10–9 pkt: dobry · 8–7 pkt: dostateczny · 6–5 pkt: dopuszczający · 4–0 pkt: niedostateczny

Progi orientacyjne: ok. 90% / 75% / 55% / 40%. Dostosuj je do wewnątrzszkolnych zasad oceniania.